

Sotsiaalne turvalisus

Toimetulek

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku tõttu kehtestatud eriolukord seadis paljude inimeste toimetuleku küsimärgi alla. Pani ka mõtlema sellele, kui kindlustatud me tegelikult oleme nendeks puhkudeks, kui endises mahus elatist hankida pole võimalik, vara kiire realiseerimine pole mõeldav või majanduslikult otstarbekas, ent puuduvad arvestatavad säästud, mille toel (pikale veniv) keeruline aeg üle elada.

Küsimusele, kas inimesel peaks olema õigus riigi toele, tuleb õiguskantsleril vastata sageli. See on loomulik, ka põhiseadus lubab inimestele rasketel aegadel tuge, võrdset kohtlemist, omandi kaitset ja õiguspärase ootuse austamist. Riigil peab olema põhiseadusele tuginev vastus, miks ta ühel juhul inimest aitab ja teisel juhul mitte. Nii leidis õiguskantsler Riigikohtule saadetud [arvamuses](#), et riigil pole põhiseadusele tuginevat veenvat vastust, miks jätta mõned kärgpere lapsed toetuseta seetõttu, et nende õe või venna teine vanem pole nõus perehüvitistest loobuma või neid kordamööda kasutama.

Sageli küsitakse ka abi suuruse kohta: kui palju peab riik inimesele abi andma? Kas ühele võib anda vähem kui teistele või peaks mõnele andma hoopis rohkem? Ühelt poolt on tegu poliitiliste valikutega, millesse õiguskantsler sekkuda ei saa ega võigi. Teiselt poolt on selge seegi, et isegi nii tundliku ja poliitilisel tasandil otsustatava sotsiaalse küsimuse puhul paneb põhiseadus piiri ja ütleb, et Riigikogu pole oma otsustes piiramatult vaba.

Üheks seesuguseks piiriks on inimväarikus. Riigikohtule saadetud [arvamuses](#), mis puudutas keeldu arvata toimetulekutoetuse määramisel inimese sissetulekust maha retseptiravimitele tehtud kulutused, tõi õiguskantsler välja, et riik on põhiseadust rikkunud siis, kui puuduses olevale inimesele pole tagatud minimaalselt vajalikke vahendeid äraelamiseks. Ka Riigikohus [leidis](#), et äraelamiseks minimaalselt vajalike vahendite tagamata jätmist pole võimalik õigustada. Sellega kaasneks inimväarikuse alandamine ja see moonutaks põhiseaduse § 28 lõikes 2 antud õiguse olemust. Olulises, kuid kahjuks laiema tähelepanuta jäänud lahendis selgitas Riigikohus veel, et Riigikogul on avar otsustusruum määrata, mida pidada puuduseks, ja veelgi avaram otsustusruum määrata, kuidas peab olema tagatud abi.

Kohus saab Riigikogu määratud abimeetmete piisavust siiski kontrollida ning sekkuda, kui lahknevus Riigikogu kehtestatu ja põhiseadusega nõutava vahel on ilmselge. See tähendab, et toimetulekupiir on tõmmatud reaalseste oludega võrreldes liiga madalale või ei taga abi liigid, ulatus ja andmise kord tervikuna, et ka seadusega ette nähtud abi puuduse ära hoiab.

Õiguskantsler märkis oma arvamuses, et toimetulekupiiriks ette nähtud summa eest kõigi vajalike retseptiravimite võimaldamist tuleb käsitleda eraldi. Seni on nii ravikindlustatud kui ka ravikindlustuseta inimesed saanud ravimite ostmiseks abi kohalikul omavalitsuselt ja ka heategevuse korras (nt vähiravifond). Riigikohus ütles, et arvestades toimetulekupiiri ja abi, mida avaliku võimu organid on kaebajale osutanud või pakkunud (mh kohaliku omavalitsuse toetus, Eesti Toidupanga kaudu jagatav toiduabi ja Euroopa Liidu toiduabi), pole põhjust järeldada, et kaebaja oleks kannatanud puudust. Ometi on tõenäoline, et ka retseptiravimitele (nagu mõne muu vältimatu esmavajaduse rahuldamiseks) tehtavad kulutused võivad olla sedavõrd suured, et inimene satub selle tõttu puudusesse. Kohus märkis, et niisuguses olukorras ei või avalik võim unustada, et põhiseaduse § 14 kohaselt tuleb puudust kannatavale inimesele tagada õigus riigi abile (põhiseaduse § 28 lg 2).

Õiguskantsleril paluti kontrollida, kas Riigikogu otsus vähendada osalise või puuduva töövõimega inimese töövõimetoetuse suurust neil kuudel, mil inimene ise teenib piisavalt, on põhiseaduspärane ja kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Õiguskantsler [selgitas](#), et põhiseaduse ja ka rahvusvahelise õiguse kohaselt aitab riik raskemas olukorras inimesi, aga mil määral ja kuidas riik abi annab, otsustab Riigikogu. Lisaks töövõimetoetusele on riik ette näinud mitmeid toetusi ja muid meetmeid, et abistada neid, kellel on puude ja/või vähenenud töövõime tõttu tekkinud lisakulud. Abi ja toetuste piisavust saab õiguslikele argumentidele tuginedes vaidlustada vaid siis, kui abivajajad on üldiselt ja ilmselgelt hätta jäetud.

Ühes teises töövõimetoetuse vähendamise asjas küsis avaldaja õiguskantslerilt, kas töövõimetoetuse vähendamine on korrektne, kui tema Saksamaal teenitud töötasu on sealset elatustaset arvestades väike. Õiguskantsler selgitas, et põhiseadus lubab töövõimetoetust vähendada, kui inimene suudab ise sissetulekut teenida. Töövõimetoetuse vähendamine on kooskõlas ka Euroopa Liidu reeglitega.

Õiguskantsleril paluti ka [kontrollida](#), kas Töötukassa on teinud kohtutäiturite arestimisaktide alusel töövõimetoetustest kinnipidamisi õiguspäraselt ning kas täitemenetluse seadustik, mis

seada teha lubab, on põhiseaduspärane. Töötukassa võttis 2020. aasta veebruaris kasutusele uue infosüsteemi, mis võimaldas teha töövõimetoetusest kinnipidamisi mitme kohtutäituri arestimisakti alusel. Infosüsteemi rakendamise tagajärjel jäi inimestele vähem raha, kui seadus ette näeb. Seadus ei luba Töötukassal teha kinnipidamisi rohkem kui ühe arestimisakti alusel ega maksta võlgniku töövõimetoetusest raha mitmele kohtutäiturile. Alates 2020. aasta märtsikuust täidetakse arestimisakte ühe kaupa, mis tähendab, et järgmist arestimisakti ei täideta enne, kui eelmine on täidetud.

Täitemenetluse seadustik, mis lubab teha töövõimetoetusest kinnipidamisi, on õiguskantsleri hinnangul põhiseadusega kooskõlas. Täitemenetluses on seatud esikohale võla sissenõudja õigustatud huvi, kuid arvestada tuleb siiski ka võlgniku õigustatud huviga – tema õigusega inimväärselt elada. Töövõimetoetus on inimese töist sissetulekut täiendav või asendav sissetulek. Üldjuhul ei või töövõimetoetust arestida, kuid erandjuhul on see piiratud ulatuses võimalik. Kui töövõimetoetust saavalt inimeselt ei ole muu vara puudumise tõttu võimalik pikema aja vältel sissenõudja nõude rahuldamiseks makseid saada, võib osa töövõimetoetuse arestimine olla nõude liiki ja sissetuleku suurust arvestades õiglane. Seaduse kohaselt peab kohtutäitur leidma sissenõudja ja võlgniku huvide vahel õiglase tasakaalu ning igale konkreetsele juhtumile kohase lahenduse.

21. sajandi töö

Praegu kehtiv töötuskindlustuse süsteem jätab rahalise abita enamiku töise sissetuleku kaotanud inimestest. Riik maksab töötuskindlustushüvitist juba aastaid vaid kolmandikule neist, kes on end Töötukassas töötuna registreerinud. Ülejäänud töötutel ei ole õigust hüvitist saada, sest nad ei vasta kõigile tingimustele, mis hüvitise saamiseks on seatud. Kaks aastat tagasi pöördus õiguskantsler Riigikogu sotsiaalkomisjoni ning tervise- ja tööministri poole [ettepanekuga](#) töötuskindlustuse süsteemi ajakohastada. Fakti, et kehtiv süsteem on ajale jalgu jäänud, kinnitasid koroonakriisi ajendil vastu võetud hädavajalikud seadusemuudatused, millega seadustati nn tööampsud.

Eriolukorra ajal küsiti õiguskantslerilt üsna palju töötuskindlustushüvitiste saamise tingimuste kohta (nt [töötushüvitised käsunduslepingu lõpetamisel](#)). Muu hulgas selgus, et kui inimene kaotab põhitöö, kuid tal on ettevõtluskonto, ei ole tal õigust taotleda töötuskindlustushüvitist. Õiguskantsler [juhtis Riigikogu sotsiaalkomisjoni tähelepanu](#) seigale, et inimese töötuskindlustushüvitiseta jätmine üksnes selle tõttu, et tal on ettevõtluskonto, sarnaneb

väga äriühingu juhatuse liikme töötuskindlustuse probleemiga, mida Riigikohus lahendas 2017. aastal. Selles lahendis [leidis Riigikohus](#), et inimest ei või töötuskindlustushüvitisest ilma jätta, kui ta kaotab töise sissetuleku, kuid kõik muud kindlustustingimused on täidetud.

Riigikogu lahendas õiguskantsleri varem [tõstatatud küsimuse](#) töötuskindlustushüvitise suuruse arvutamise kohta. Nimelt võis Riigikogu kehtestatud valemi järgi kujuneda nii Eestis kui mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis töötanud inimese töötuskindlustushüvitis oluliselt väiksemaks, kui inimese panus Eesti töötuskindlustussüsteemi oleks eeldanud. Riigikogu täiendas töötuskindlustuse seaduse [§ 9 lõikega 1¹](#).

Lõppenud ülevaateaastal tekitasid küsimusi ka tööturuteenuste ja -toetuste seaduses ette nähtud [ettevõtluse alustamise toetuse saamise tingimused](#). Õiguskantslerile kaevati, et ettevõtluse alustamise toetust ei anta isikule, kellele kuulub või kellele kuue kuu jooksul enne toetuse avalduse esitamist kuulus osa täis- või usaldusühingust või rohkem kui 50 protsenti muust äriühingust. Nii ei saa toetust taotleda need ettevõtjad, kes tegutsevad hooajaliselt – näiteks ainult suvel –, kuid kes sooviks alustada muu ettevõtlusega, mis annaks neile rakendust ka aasta ülejäänud kuudel.

Põhiseaduse § 28 lõige 2 kohustab riiki tagama inimesele töötuse korral sotsiaalse kaitse, kuid põhiseadus ei täpsusta meetmeid, kuidas see kaitse tagatakse. Riik peab küll tulema töötuks jäänud inimesele appi, ent riigil on õigus valida, kellele ja millist abi anda. Esiteks on Riigikogu loonud sundkindlustusel põhineva töötuskindlustuse süsteemi, mis annab töötule õiguse taotleda töötuskindlustushüvitist. Teiseks pakutakse tööturutoetusi ja -teenuseid, mis aitavad töötul tööd leida ja soodustavad tema tööalast arengut. Seadus loetleb mitmeid teenuseid (tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 9), kuid töötule ei pea saama neid kõiki. Igal loodud teenusel on oma eesmärk ja sihtrühm, kelle tööle aitamist teenus soodustab.

Sotsiaalteenuste korraldus

Lõppenud ülevaateaastal [rahuldab Riigikohus](#) õiguskantsleri [taotluse](#) tunnistada kehtetuks mitmed kohustuslikke sotsiaalteenuseid reguleerivate Narva Linnavolikogu määruste sätted. Seda, et tegemist on olulise otsusega, näitas ka Riigikohtu [pressiteade](#) ja riigikohtuniku [arvamusartikkel](#).

Riigikohus leidis, et riik ja omavalitsus võivad sotsiaalteenuste korraldamise ülesandeid omavahel jagada. Kohus märkis, et lõppastmes vastutab sotsiaalteenuste korralduse eest

parlament, ning lahendas asja sellest tõdemusest lähtudes. Selles küsimuses jäi üks riigikohtunik [eriarvamusele](#). Kohtunik küsis Riigikohtu varasemale praktikale tuginedes, kas tegu on kohaliku omavalitsuse kohustusega, lähtuvalt sellest, et see on tema kui kohaliku omavalitsuse üksuse olemuslik ülesanne või talle seadusega pandud riiklik kohustus. Ta esitas ka küsimuse, kas valdade-linnade rahastamise sätted ja sotsiaalhoolekande seaduse sätted rikuvad valdade ja linnade õigust saada sotsiaalteenuste osutamiseks riigilt piisavalt raha. Tema hinnangul poleks Riigikohus neile küsimustele vastamata jättes saanud õiguskantsleri taotlust lahendada.

Narva Linnavolikogu määruste põhiseaduspärasust kontrollides nõustus Riigikohus õiguskantsleriga selles, et 1) sotsiaalteenuste korralduse küsimused on valla- või linnavolikogu ainupädevuses, 2) kõik teenused tuleb reguleerida määrus(t)es, 3) volikogu võib põhiõigusi piirata, kui seadus annab selleks aluse, 4) ei või minna vastuollu seaduses sätestatuga, mis tähendab, et ei tohi kehtestada piiranguid, mis välistavad abi andmise inimestele, kellele seadus kohustab abi osutama, või anda abi seaduses sätestatust vähem.

Kohus tõi välja ka olulised küsimused, mida Riigikogu peab sotsiaalteenuste korraldamist reguleerides silmas pidama. Nii juhtis ta Riigikogu tähelepanu sellele, et seadustes tuleb luua asjakohane regulatsioon. Kohus märkis, et põhiõiguste tõhusa kaitse seisukohalt on oluline, et parlament kehtestaks piisavalt täpsed reeglid selle kohta, kuidas omavalitsusüksus saab kindlaks määrata abivajajalt võetava tasu suuruse (mh kuidas arvestatakse seejuures abivajaja ja tema pere majanduslikku olukorda ning ülalpidamiskohustuse ulatust) ning millal läheb teenuse eest tasumise kohustus üle omavalitsusele.

Riigikohus tõi veel välja, et sotsiaalhoolekande seaduse § 5 lõikel 3 puudub regulatiivne toime. Ülesande täitmiseks peab olema piisavalt raha: riik ei saa lasta tekkida olukorral, kus esmatähtsate avalike teenuste kättesaadavus oleneb suure osas sellest, milline on inimese elu- või asukohajärgse linna või valla suutlikkus. Kui omavalitsusüksused ei suuda osutada teenuseid piisaval tasemel, võivad inimeste põhiõigused jääda kaitseta. Ülesande täitmise üle peab olema korraldatud järelevalve. Samuti peab olema loodud inimestele tõhus võimalus oma õiguste kaitsmiseks.

Õiguskantsler saatis valdadele ja linnadele Riigikohtu otsust selgitava [ringkirja](#). Samuti selgitasid õiguskantsleri nõunik ja Riigikohtu analüütik Riigikohtu seisukohti [ajakirjas](#) Sotsiaaltöö. Õiguskantsleri nõunikud käisid Narvas ja Põlvas kohtulahendit tutvustamas.

Õiguskantslerile saadetud pöördumised näitavad, et inimesi ja omavalitsusi on segadusse ajanud Euroopa Liidu eelarveperioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse § 14 alusel kehtestatud sotsiaalkaitseministri 26.02.2018 määrus nr 4 „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“. Selle omavalitsustele suunatud toetusmeetme tõttu unustatakse tihti ära, et puudega inimese õiguse eluaseme kohandamisele sätestab sotsiaalhoolekande seadus ja et see teenus on üks kohaliku omavalitsuse korraldatavatest kohustuslikest sotsiaalteenustest. Seega tuleb valla- või linnavalitsusel hinnata puudega inimese abivajadust alati terviklikult, ka siis, kui inimene taotleb omavalitsuselt üksnes kodukohandusi. Kui inimene on taotlenud kindlaid kohandusi, tuleb omavalitsusel haldusaktis võtta seisukoht, kas abi taotlejal on õigus neid kohandusi saada. Otsuse peab tegema mõistliku aja jooksul (vt õiguskantsleri [seisukohta](#)).

Seda, et valdades ja linnades on hea halduse tava järgimisega probleeme, näitas ka üks kohaliku omavalitsuse kohustusliku sotsiaalteenuse lõpetamise juhtum. Nimelt lõpetas vald teenuse osutamise eest maksmise, ilma et oleks sellest hooldatavale ja tema hooldajale teada andnud. Lähemal uurimisel selgus, et ka vald ise ei osanud juhtunu asjaolusid tõsikindlalt põhjendada. Kuna vald kirjalikku haldusakti ei andnud ja inimesele otsusest ei teatanud, oli endiselt jõus haldusakt, millega hooldus seati, ning ka hooldusleping, mille vald sõlmis hooldajaga kuni hooldusvajaduse lõppemiseni. Sellesama lepingu alusel oli inimest ka kogu perioodi vältel hooldatud. Õiguskantsler palus vallal kaaluda võimalust teha hooldajale väljamaksed tagantjärele. Vald maksis hooldajale saamata jäänud raha ära.

Õiguskantsleri poole pöördus puudega täisealise poja isa, kes vajas selgitusi, mis teenust ja millises mahus on tema lapsel õigus saada ning kas talle on vajalikke ja seadusega ette nähtud teenuseid ka osutatud. Selgus, et isa oli vajalike teenuste saamiseks esitanud taotluse Sotsiaalkindlustusametile. Tutvunud Sotsiaalkindlustusameti haldusaktiga, [soovitas](#) õiguskantsler Sotsiaalkindlustusametil koostada edaspidi ametlikud otsused nõnda, et inimene saaks aru, millised on tema õigused ja võimalused. Kuna Sotsiaalkindlustusameti otsus kordas sisuliselt seaduse sätteid, jäi saadetud kirja põhjal ikkagi selgusetuks, kui suures mahus oli avaldaja pojal õigus teenust saada. Amet oleks pidanud avaldaja pojale võimaldatud teenuse mahtu põhjendada.

Kohustusliku kogumispensioni reform

2020. aasta alguses võttis Riigikogu vastu kohustusliku kogumispensioni reformi seaduse, mis

annab õiguse nn II pensionisambast soovi korral enne vanaduspensioniga lahkuda ja pensionisambasse kogutud raha teatud tingimustel välja võtta. Muu hulgas saavad inimesed võimaluse investeerida II samba vara iseseisvalt, kasutades selleks pensioni investeerimiskontot.

Reform on põhjustanud ühiskonnas elavat arutelu, sealhulgas vaidluse seaduse põhiseaduspärasuse üle. Riigipea jättis seaduse välja kuulutamata ning viis küsimuse Riigikohtusse. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium [andis](#) Vabariigi Presidendi taotluse lahendamiseks Riigikohtu üldkogu istungile, mis toimus 4. augustil. Ülevaate koostamise ajal ei olnud üldkogu otsust veel teinud.

Pole üllatav, et kohustusliku kogumispensionide reform on nii elavat arutelu tekitanud. Mäletatavasti arutati juba enne kogumispensionide seaduse vastuvõtmist tuliselt, kas niisugune kolmele sambale tuginev pensionisüsteem on õige. Ka õiguskantslerile on esitatud kogumispensionide kohta hulganisti avaldusi: inimesed ei ole rahul pensionifondide haldustasude ega nende tootlikkusega, samuti on küsimusi tekitanud näiteks pensionilepingute sõlmimise kohustus ja väljamaksete suurus.

Kuna tegemist on kaua aega tagasi langetatud tulevikku vaatava, väga põhimõttelise ja peaaegu kogu ühiskonda puudutava küsimusega, on lai arutelu ja selle põhiseaduslikkuse kontroll Riigikohtus väga oluline. Küsimused, milles kohtul tuleb hinnang kujundada, on seotud peaaesjalikult II sambasse kogutud raha väljavõtmise eri aspektide põhiseaduspärasusega. Õiguskantsler esitas kohtule oma [arvamuse](#), milles leidis, et kohustusliku kogumispensionide reformi seadus on põhiseadusega vastuolus.

Vabariigi President tõstatas kõigepealt küsimuse tulevikupensionide suuruse kohta ning leidis, et pärast reformi ei vasta need enam põhiseaduses nõutud ulatusele. Õiguskantsler leidis, et kuigi kohe pärast reformi ei pruugi pensionid olla ebapiisava suurusega, ei saa väita, et need jääksid ka ilma kogumispensionita täpselt samale tasemele. Põhjus on selles, et Riigikogu pole samaaegselt reformiga muutnud märkimisväärselt riikliku pensionikindlustuse seadust. Kuna reformi tulemusel väheneb eakate sotsiaalne kaitse (ilma kaaluka põhjusega), pole see kooskõlas põhiseaduse ega Eesti Vabariigile siduva rahvusvahelise õigusega.

Teisest pensionisambast raha väljavõtmine avaldab ebasoodsat mõju ka teiste osakuomanike õigustele, kes soovivad II sambas pensioniks kogumist jätkata. Need osakuomanikud on oma valikud teinud teadmiseiga, et II samba pensionifondidest ei saa korraka välja võtta suurt

hulka raha. Seetõttu hindab kohus, kas II samba osakuomanike omandipõhiõiguse ja õiguspärase ootuse riive on põhiseaduspärane. Samuti on vaidluse all kohustusliku kogumispensioniga liitunud ning mitteliitunud inimeste erineva kohtlemise põhiseaduspärasus: esimene rühm saab võimaluse võtta sotsiaalmaksu arvel pensionifondi kogutud vahendeid kohe kasutusse, aga teine rühm mitte. Vaidluse all on ka see, kas kindlustusandjate ettevõtlusvabaduse ja õiguspärase ootuse riive on põhiseaduspärane.

Riigikogu õigustab II sambaga liitunutele pensionivara üle vaba käsutusõiguse andmist sellega, et pensionifondi osakute puhul on tegemist inimese enda varaga, mille üle ta peaks saama vabalt otsustada. Siiski on pensionifondi osakute omandamise mehhanism loodud just selleks, et koguda vara pensioniks. Sotsiaalmaksust 4 protsendi eraldamist riikliku pensionikindlustuse asemel II sambasse õigustas asjaolu, et seda raha kasutatakse tulevikus pensioni maksmiseks.

Teise sambasse enne reformi kogutud sotsiaalmaksu väljavõtmise võimaldamisel ei ole kaalukat eesmärki. Kohustusliku kogumispensioniga saaks muuta vabatahtlikuks ka selliselt, et muudatused ei laiene enne pensionireformi kogutud varale. Õiguskantsleri hinnangul ei ole põhiseaduspärane ka kindlustuslepingute ülesütlemise regulatsioon. Kindlustusandjatel ja -võtjatel ei olnud võimalik neid muudatusi ette näha ning neil oli alust oodata, et lepinguline suhe jätkub olulises osas neil tingimustel, millega lepingud sõlmiti.

Tervishoid

Koroonakriisi tõttu tegeles õiguskantsler palju tervishoiuküsimustega, need puudutasid nii [nakkushaiguste ennetamist ja tõrjet](#) kui ka [sünnitajate õiguste](#) kaitset. Õiguskantsler sekkus, kui Terviseamet saatis 26. märtsil 2020 Eesti Hambaarstide Liidule ja Eesti Erateravishoiuasutuste Liidule kirja, milles käskis Covid-19 jätkuva leviku tõttu ja seoses isikukaitsevahendite ratsionaalse kasutamise vajadusega lõpetada hambaarstidel ja erateravishoiuasutustes töötavatel eriarstidel plaaniline ravi ning piirduda üksnes vältimatu abi osutamisega.

Kuigi Terviseamet soovis oma kirjaga kehtestada isikutele piiranguid ja panna neile kohustusi, ei vormistanud amet seda kirja haldusaktina haldusmenetluse seaduse nõuete kohaselt. Samuti jäeti piirangutest teavitamata kirja adressaadid (erialaliidud seaduse tähenduses inimesi ei ravi). Selgusetuks jäi Terviseameti piirangute õiguslik alus, samuti puudus ameti kirjas viide korralduse vaidlustamise võimaluste kohta.

Õiguskantsler leidis, et ettevõtja majandustegevuse vabadust ei saa ka eriolukorra ajal piirata meelevaldselt, selge loogilise põhjendusega ning viisil, mis ei võimalda täpselt mõista, kes on piirangu adressaadid ja mis on nende kohustused.

Mõistagi tegeles õiguskantsler lõppenud ülevaateaastal ka muude tervishoiuküsimustega. Näiteks [uuris](#) õiguskantsler, miks puudega lapsel ei ole võimalik saada Tallinnas mõistliku aja jooksul narkoosiga hambaravi. Haigekassa kontrollis [õiguskantsleri sekkumise](#) järel laiemalt narkoosiga hambaravi kättesaadavust. Pärast mitmeid kontrollkõnesid veendus Haigekassa esindaja, et Tallinna Lastehaigla ei järgi ravijärjekorra pidamise nõudeid, sest soovijatele ei antud võimalust end arsti vastuvõtule registreerida, vaid paluti neil hiljem tagasi helistada. Haigekassa juhtis nende puudustele Tallinna Lastehaigla tähelepanu.

Õiguskantsler saatis Riigikohtule [arvamuse](#) selle kohta, kas võrdse kohtlemise nõudega on kooskõlas olukord, kus riik tagab ravikindlustuse vaid ülalpeetava abikaasale, ent jätab sellest ilma ülalpeetava registreeritud elukaaslase. Riigikohus [nõustus](#) õiguskantsleriga, kinnitades, et abikaasadel ja registreeritud elukaaslastel on teineteise suhtes sarnane ülalpidamiskohustus. Kohus leidis, et kuigi Riigikogul on sotsiaalpoliitilistes küsimustes ulatuslik otsustuspädevus, on erineva kohtlemise mõju registreeritud elukaaslasele kaalukas, kuna selle tõttu jääb ta ilma ravikindlustusest ning pensionikindlustuse maksetest. Sotsiaalministeerium on asja uurides leidnud, et hüvitist saavate isikute ringi laiendamine ei ole riigile liiga kulukas.

Õiguskantsler [analüüsis](#), miks makstakse doktoranditoetuse saajatele ajutise töövõimetuse hüvitist vähem kui töölepingu alusel töötavatele inimestele. Põhjus on selles, et erinevalt töötasust võib doktoranditoetust edasi maksta ka siis, kui toetuse saaja haigestub või on rasedus- ja sünnituspuhkusel. Seega ei pruugi doktoranditoetuse saaja haigestumise tõttu toetusest ilma jääda, nii nagu töötaja jääb ilma töötasust.